

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ І МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

УДК 338.22
JEL Classification: 018, R11

DOI: 10.37332/2309-1533.2023.2.9

Баланюк І.Ф.,
д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування,
Тижбір Н.З.,
аспірантка*,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ

СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Balaniuk I.F.,
dr.sc.(econ.), professor, head at the
department of accounting and taxation,
Tyzhbir N.Z.,
postgraduate student,
Fasyl Stefanyk Precarpathian
National University, Ivano-Frankivsk

THE ESSENCE OF ECONOMIC MECHANISM FOR THE DEVELOPMENT OF RURAL TERRITORIAL COMMUNITIES

Постановка проблеми. Економічне забезпечення розвитку сільських територіальних громад відіграє значну роль у стимулюванні їх зростання та покращенні якості життя мешканців сільської місцевості.

Сільська місцевість є важливою складовою економіки країни, оскільки вона забезпечує виробництво продуктів харчування, сировини для промисловості. Однак, часто сільські території мають проблеми економічного занедбання, недостатнього фінансування та неефективного використання ресурсів.

В сучасних економічних умовах територіальним громадам слід забезпечити розвиток різними шляхами: формувати і розвивати місцеву економіку, зокрема розвиток сільського господарства, промисловості, туризму та інших галузей; створювати сприятливі умови для привабливості інвестицій та залучення інвесторів до розвитку сільських територій; розвивати місцеву інфраструктуру; розробляти та реалізовувати програми підтримки та розвитку малого та середнього бізнесу і т. д.

Отже, формування сутності економічного механізму розвитку територіальних громад є актуальним, адже спостерігається тенденція до децентралізації влади та передачі більшої автономії на місцевому рівні. Формування сутності економічного механізму розвитку територіальних громад є необхідним для забезпечення ефективного управління економічними процесами на місцевому рівні та стимулювання розвитку регіональних економік. В умовах глобалізації та відкритої економіки територіальні громади змушені конкурувати за інвестиції, підприємства та людські ресурси. Також формування сутності економічного механізму розвитку територіальних громад сприяє стимулюванню інновацій та науково-технічного розвитку на місцевому рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку економічного механізму стало актуальним серед вчених протягом останнього десятиліття. Завдяки швидкому розвитку технологій, змінам у глобальній економіці, а також зростанню уваги до розвитку і соціальної відповідальності,

* Науковий керівник: Баланюк І.Ф. – д-р екон. наук, професор

економічний механізм став об'єктом інтенсивного вивчення.

Вчені проводять дослідження, спрямовані на вдосконалення традиційних економічних моделей, розробку нових підходів до управління економікою та визначення ефективних інструментів розвитку. Вони досліджують питання економічного стимулювання, інноваційного розвитку, ролі держави в економіці, підтримки малого і середнього бізнесу, впливу торговельно-економічних угод на розвиток країни та багато інших аспектів.

Крім того, вчені також вивчають вплив економічного механізму на соціальний розвиток, рівень життя населення, сталість екологічного середовища та інші аспекти сталого розвитку. Вони аналізують економічні політики, економічні реформи та їх вплив на розвиток країн та регіонів. Такими дослідженнями займаються: І. Ф. Радіонова, В. П. Кудряшова, С. В. Захарін, І. С. Плющ, Л. П. Вашків, Е. А. Фейгенберг та ін.

Вчені по-різному трактують поняття «економічний механізм». І. Ф. Радіонова стверджує, що поняття економічного механізму можна застосувати тільки тоді, коли є початкове економічне явище, яке створить інші і вплине на них [1].

За словами В. П. Кудряшова, економічний механізм є сукупністю різних інструментів, зокрема диверсифікація, мета якої – отримання економічної вигоди шляхом зниження прибутку на ринку за рахунок збільшення на інших [2].

С. В. Захарін стверджує, що економічний механізм є важливим інструментом для досягнення прибутковості підприємства. Завдання механізму полягає в забезпеченні ефективного використання ресурсів підприємства, зниженні витрат на виробництво, підвищенні якості продукції та її конкурентоспроможності, збільшенні обсягів виробництва та продажу продукції, що у своєму підсумку дозволяє досягнути максимальної рентабельності та отримання прибутку [3].

І. І. Лукінов вважає, що економічний механізм є складною сукупністю регуляторів, які забезпечують реалізацію різних економічних політик на рівні підприємства, галузі та держави в цілому. Ці регулятори мають на меті забезпечення раціонального використання ресурсів, зниження вартості продукції, забезпечення якості продукції та конкурентоспроможності на ринку, стимулювання розвитку підприємств та економіки в цілому [4].

Незважаючи на те, що дане питання неодноразово піднімалось в наукових дослідженнях, теперішні умови впливають на потребу в подальшому дослідженні та удосконаленні економічних заходів по залученню фінансування в економічний розвиток громад.

Постановка завдання. Мета статті полягає у визначенні та обґрунтуванні економічних заходів щодо залучення фінансування в розвиток територіальних громад. Розвиток місцевої економіки та залучення додаткового фінансування є основними з них, тому в статті розглядаються та досліджуються вказані заходи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Територіальна громада є ключовою адміністративно-територіальною одиницею місцевого самоврядування України. Даний термін набув поширеності з 2014 р. після реформи децентралізації, яка мала на меті сприяння економічному розвитку країни в цілому. Адже економічне зростання України залежить від того, наскільки громади займаються місцевим розвитком. Тому громади мають стати суб'єктами управління для забезпечення своєї спроможності. У громадах необхідні ресурси для врегулювання різних проблем, зокрема проявів погіршення економічної ситуації, фінансової кризи, інфляції і т.і. Щоб забезпечити конкурентоспроможність, громадам необхідні відповідні механізми розвитку, зокрема економічний.

Згідно «Словника української мови», тлумачення поняття «механізм» наступне: 1) пристрій, що передає або перетворює рух; 2) внутрішня будова, система чого-небудь; 3) сукупність станів і процесів, з яких складається певне фізичне, хімічне та інше явище [5].

Механізми розвитку громад можна класифікувати за різними критеріями. Один з можливих підходів до цієї класифікації – за видами змісту (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація механізмів за напрямком дії

Види механізмів розвитку громад	
1	2
Економічний	Спрямований на забезпечення економічного розвитку громад.
Соціальний	Орієнтований на підвищення якості життя населення та забезпечення соціального розвитку громад. Містить у собі підтримку освіти, охорони здоров'я, культури та спорту, підтримку наукових досліджень та розвитку технологій, забезпечення соціальної захищеності населення та інше.
Політичний	Націлений на підвищення рівня демократії та партіципації населення в процесах управління громадою. До такого механізму можна віднести підтримку громадських організацій та ініціатив, забезпечення відкритості та прозорості управління, розвиток системи місцевого самоврядування, підтримку політичної культури населення та інше.

продовження табл. 1

1	2
Екологічний	Спрямований на забезпечення екологічно стійкого розвитку громад. До такого механізму належать: захист природних ресурсів, збереження біорізноманіття, підтримка відновлюваної енергетики, зменшення відходів та шкідливих викидів, підтримка екологічної освіти населення та інше.
Інфраструктурний	Має на меті розвиток інфраструктури громад, включаючи дорожню, транспортну, енергетичну, телекомунікаційну та іншу інфраструктуру. Наприклад, забезпечення доступу до якісних комунікаційних засобів та інтернету, розвиток транспортної інфраструктури та підтримку місцевих підприємств.
Технологічний	Використовує сучасні технології для підвищення конкурентоспроможності та розвитку громад. Можна віднести: підтримку розвитку інновацій, впровадження технологій енергоефективності та екології, розвиток цифрових технологій та інше.
Культурний	Націлений на збереження та розвиток культурної спадщини, підтримку мистецтва, культури та туризму. Можна віднести: створення музейних та культурних центрів, підтримку мистецьких проєктів, підтримку туризму та інше.

Джерело: розроблено авторами

Сконцентруємо свою увагу саме на економічному механізмі – одній із категорій економічної теорії. В процесі вивчення даного механізму досліджуються інструменти та механізми, які найкраще підходять для досягнення конкретних цілей у галузях економіки. Важливий також аналіз його ефективності та результативності. Економісти порівнюють інструменти та механізми, які найкраще підходять для досягнення конкретних цілей, наприклад, забезпечення стабільності цін, збільшення виробництва, підвищення життєвого рівня населення та інші.

Дослідження механізмів розвитку є важливою галуззю економічної науки, яка вивчає систему інструментів та механізмів, що використовуються для забезпечення ефективного функціонування економіки держави або підприємства. Економісти, які досліджували економічний механізм, подані в табл. 2.

Таблиця 2

Досягнення вчених в економічній науці

Вчений	Внесок у науку
Адам Сміт [6]	Розвинув теорію ринкової економіки та роль конкуренції у вирішенні економічних питань; автор теорії «невидимої руки ринку», яка стала основою класичної економічної теорії.
Джон Мейнард Кейнс [7]	Фундатор ключової економічної теорії, який досліджував роль держави у регулюванні економіки та вплив грошової політики на економіку.
Мілтон Фрідман [8]	Досліджував роль ринкової економіки у розвитку економіки та пропагував ідею вільного ринку.
Пол Самуельсон [9]	Автор першого в світі підручника з економіки «Економіка. Вступ до аналізу», однієї з найбільш впливових книг з економіки; досліджував роль державного регулювання у забезпеченні ефективного функціонування економіки.
Дуглас Норт [10]	Економіст, який розробив концепцію «нової інституціональної економіки», яка досліджує вплив інституцій на економіку та розвиток країн.
Джон Уільямсон [11]	Економіст, який досліджував роль інституцій у забезпеченні ефективного функціонування економіки та розробив концепцію «Вашингтонського консенсусу» – переліку економічних рекомендацій для країн, які розвиваються, який включав приватизацію, лібералізацію торгівлі та інвестицій, дерегулювання, зниження інфляції та інші реформи. Цей консенсус став основою для багатьох програм розвитку, що підтримувалися міжнародними фінансовими організаціями. У своїх дослідженнях Уільямсон також вивчав роль транснаціональних корпорацій у розвитку країн, проблеми глобалізації та регулювання світової економіки. Він був автором багатьох публікацій та книг, зокрема «Економічна глобалізація та національний розвиток» та «Інституціоналізм: теорія та практика».

Джерело: розроблено авторами

О. П. Брижак вважає, що економічний механізм – це система інструментів, що використовуються для моделювання прийняття рішень та розробки засобів їх аналізу та реалізації для забезпечення ефективного функціонування економіки держави або підприємства [12].

І. С. Плющ дає визначення економічному механізму як практичному вираженню системи виробничих відносин, що включає сукупність економічних важелів та регуляторів, які забезпечують ефективне функціонування виробничої системи [13].

Пропонуємо під поняттям «економічний механізм» розуміти систему економічних відносин, яка забезпечує функціонування економіки та забезпечує реалізацію економічних інтересів суб'єктів

господарювання. Цей механізм охоплює такі аспекти, як: формування цін, розподіл ресурсів, фінансові механізми, оподаткування, регулювання ринків, стимулювання інвестиційної діяльності та багато іншого. Економічний механізм є важливою складовою економічної системи країни і впливає на розвиток економіки, забезпечення стабільності та підтримку економічного зростання.

Основною метою економічного механізму є стимулювання стійкого економічного зростання, збільшення виробництва, підвищення життєвого рівня населення та забезпечення стабільності економічного середовища. Щоб досягти цієї мети, економічний механізм повинен впливати на ефективність розподілу ресурсів, стимулювати інвестиційну діяльність та підтримувати конкурентоспроможність національного виробництва.

Даний механізм може діяти на державному, регіональному або місцевому рівнях, а також в секторах промисловості, торгівлі та послуг. Основні елементи економічного механізму включають фінансову політику, податкову політику, монетарну політику, регулювання та контроль за господарською діяльністю, стимулювання виробництва та інвестицій, а також розвиток інфраструктури.

Ефективна діяльність механізму має допомогти досягнути цілей економічного розвитку, забезпечуючи стабільність та зростання економіки. Для досягнення цього мають бути забезпечені ефективні інструменти контролю за діяльністю суб'єктів господарювання, а також створені стимули для розвитку виробництва та підвищення якості продукції. А одним з ключових аспектів ефективності є гнучкість та адаптивність до змінних умов.

Крім того, ефективний економічний механізм передбачає наявність системи контролю та моніторингу його функціонування, щоб забезпечити його ефективність та уникнути можливих негативних наслідків. В цілому, такий механізм є складним та мінливим інструментом, що потребує постійних інновацій та адаптивності.

Економічний механізм розвитку територіальних громад – це комплексний підхід, спрямований на забезпечення ефективного використання ресурсів території та створення сприятливих умов для розвитку місцевої економіки та соціальної сфери. Він включає елементи, які необхідні для створення сприятливого економічного середовища на території громади. Основні елементи економічного механізму розвитку територіальних громад можуть включати:

1) фінансування, яке охоплює забезпечення необхідного розвитку територіальних громад шляхом виділення коштів з державного та місцевого бюджетів. Це може включати фінансування розвитку інфраструктури, соціальних програм, культурних заходів, охорони довкілля та інших потреб, а також залучення інвестицій з приватного сектору;

2) фіскальна політика, яка регулює виділення державного бюджету, збирання податків та інші аспекти державної фінансової діяльності. Фіскальна політика включає в себе встановлення податкових ставок, розробку бюджетних програм, боротьбу з інфляцією та контроль за витратами держави;

3) офіційна реєстрація бізнесу – передбачає легальну реєстрацію підприємств та контроль за дотриманням законодавчих вимог. Це включає процедуру офіційної реєстрації бізнесу, отримання ліцензій та дозволів, а також дотримання правил та норм, що регулюють підприємницьку діяльність;

4) регулювання цін – застосування цінових механізмів для контролю цін на товари і послуги. Держава може встановлювати максимальні або мінімальні ціни, контролювати якість продукції та послуг, а також впливати на конкуренцію на ринку;

5) модернізація інфраструктури, зокрема розвиток інфраструктури включає будівництво, реконструкцію та обслуговування доріг, водопроводів, каналізації, енергетичної мережі та інших інженерних систем. Це створює необхідні передумови для забезпечення безперебійного функціонування підприємств, забезпечення доступу до ринків збуту, постачання сировини та інших ресурсів. Розвиток інфраструктури також сприяє залученню інвестицій, створенню нових робочих місць та підвищенню життєвого рівня населення;

6) підтримка малого та середнього бізнесу. Це може включати надання фінансової підтримки, зниження податкових тягарів, спрощення процедур ліцензування та реєстрації, надання консультацій та підтримки в галузі бізнесу. Підтримка малого та середнього бізнесу сприяє створенню нових робочих місць, розвитку підприємництва та зміцненню економічної стабільності;

7) регулювання інвестиційної діяльності. Держава може надавати пільги для привабливості інвестицій, сприяти формуванню інвестиційних фондів, покращувати захист прав власності;

8) розвиток людського капіталу – забезпечує належний рівень освіти, охорони здоров'я та іншої соціальної інфраструктури, яка сприяє підвищенню рівня життя населення. Розвиток людського капіталу означає інвестування в навчання та професійний розвиток людей, покращення доступу до якісної освіти, розвиток системи охорони здоров'я та соціального захисту. Це допомагає підвищувати кваліфікацію робочої сили, залучати інновації, підвищувати продуктивність та сприяє створенню умов для стійкого соціально-економічного розвитку;

9) розвиток туризму, який приносить додаткові доходи для місцевих бюджетів та підвищує якість життя населення. Це може включати розвиток туристичної інфраструктури, просування

туристичних маршрутів та об'єктів, надання якісних послуг для туристів. Розвиток туризму сприяє зростанню зайнятості, розвитку малих та середніх підприємств, залученню інвестицій та підвищенню впливу території на міжнародні ринки;

10) регулювання зовнішньоекономічних відносин, яке включає встановлення митних тарифів, експортно-імпортних квот та інших обмежень на зовнішню торгівлю. Регулювання зовнішньоекономічних відносин сприяє захисту внутрішнього ринку, розвитку його капіталу;

11) інноваційний розвиток – забезпечує підтримку науково-технічного розвитку, стимулювання науково-дослідних робіт та ефективно впровадження новітніх технологій. Інновації в економіці відіграють важливу роль у створенні нових продуктів, покращенні виробничих процесів, збільшенні продуктивності та конкурентоспроможності. Для цього можуть бути створені спеціальні програми та фінансові інструменти для підтримки наукових досліджень, створення стартапів та співпраці між бізнесом, наукою та державними органами.

Всі ці елементи взаємодіють між собою та сприяють створенню ефективного економічного механізму, який сприяє розвитку території, залученню інвестицій, підвищенню рівня життя населення та створенню стійкого економічного середовища. Разом вони сприяють розвитку економіки та досягненню поставлених цілей.

Теоретичні засади економічного розвитку територіальних громад – це сукупність наукових принципів та ідей, які орієнтовані на створення ефективних моделей розвитку територіальних громад.

Основні теоретичні засади економічного розвитку територіальних громад подані на рис. 1.

Рис. 1. Теоретичні основи розвитку економіки територіальних громад

Джерело: розроблено авторами

Отже, щоб економічний механізм був ефективним, необхідно враховувати низку вимог, які подані в табл. 3.

Таблиця 3

Принципи ефективності економічного механізму

Принципи	Критерії ефективності економічного механізму
1	2
Чітке визначення цілей та завдань механізму	Економічний механізм повинен відповідати стратегії розвитку підприємства чи держави, а також забезпечувати досягнення певних показників ефективності.
Цілеспрямоване використання ресурсів	Ефективний економічний механізм має забезпечувати максимальний результат при мінімальному використанні ресурсів.

продовження табл. 3

1	2
Системність	Механізм повинен бути цілісним і взаємопов'язаним, забезпечувати координацію різних сфер діяльності та враховувати взаємодію з іншими елементами економічної системи.
Гнучкість	Економічний механізм повинен бути адаптивним до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.
Ефективний механізм управління	Ефективне управління процесами в рамках економічного механізму є ключовим фактором його успішності.
Мотивація та стимулювання	Економічний механізм має стимулювати підприємства до досягнення кращих результатів та пошуку нових шляхів розвитку.
Моніторинг та контроль	Ефективність економічного механізму повинна бути постійно контролювана та оцінювана з метою вчасного виявлення проблем та корекції напрямків діяльності.

Джерело: розроблено авторами

Ці принципи допоможуть забезпечити ефективність і дієвість економічного механізму, а також сприятимуть створенню сприятливого економічного середовища для розвитку територіальних громад та підприємств в них.

Висновки з проведеного дослідження. Формування ефективного економічного механізму є важливим елементом розвитку територіальних громад. Це означає створення системи законодавства, норм і правил, які регулюють економічну діяльність в громаді.

Ефективний економічний механізм сприяє залученню інвестицій, розвитку підприємництва та створенню нових робочих місць у сільських територіальних громадах. Це позитивно впливає на економічне зростання, збільшення доходів мешканців та поліпшення їх життєвого рівня.

Створення сприятливих умов для бізнесу є важливим аспектом економічного механізму. Шляхом зниження адміністративних та бюрократичних перешкод, спрощення процедур та забезпечення прозорості управління, підприємці отримують можливість займатися підприємницькою діяльністю з меншими витратами та ризиками. Це сприяє розвитку бізнесу, створенню нових робочих місць та збільшенню податкових надходжень до бюджету.

Окрім того, розвиток місцевого підприємництва є важливим чинником економічного механізму. Підтримка місцевих підприємців, зокрема через надання фінансових та консультаційних послуг, стимулює їхній розвиток і сприяє створенню нових робочих місць у сільських громадах. Крім того, створення осередків підприємництва та підтримка стартапів допомагають молодим підприємцям реалізувати свої ідеї та сприяють розвитку інноваційних проєктів у сільських регіонах.

Створення ефективного економічного механізму для розвитку сільських територій має великий соціальний вплив. Забезпечення стабільного економічного зростання і підвищення доходів мешканців сільських громад сприяє зменшенню соціальної нерівності, покращенню якості життя та забезпеченню соціально-економічної стабільності. Це сприяє зменшенню міграції з сільських територій до міст і сприяє збереженню і розвитку сільськогосподарського потенціалу.

Загалом, економічне забезпечення розвитку сільських територій вимагає комплексного підходу, де враховуються економічні, соціальні, екологічні та інституційні аспекти. Тільки шляхом активного співробітництва між владними органами, громадськістю, бізнесом та науково-дослідними установами можна забезпечити стале та збалансоване економічне зростання сільських територій і покращити якість життя їх мешканців.

Література

1. Радіонова І. Ф. Економічне зростання за участі державних фінансів. *Фінанси України*. 2008. Вип. 1. С. 33-46.
2. Кудряшов В. П. Державна підтримка економічного зростання в Україні. *Фінанси України*. 2008. Вип. 9. С. 42-53.
3. Захарін С. В. Інвестиційне забезпечення економічного розвитку. *Фінанси України*. 2004. Вип. 10. С. 72-81.
4. Лукінов І. І. Наслідки і перспективи перетворення в економіці України. *Економіка України*. 1995. Вип. 12. С. 4-18.
5. Словник – портал української мови та культури. URL: <https://slovnuk.ua/index.php?swrd=%D0%BC%D0%B5%D1%85%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC> (дата звернення: 14.05.2023).
6. Сміт А. Дослідження про природу і причини багатства народів / пер. з англ. О. Васильєва та ін. Київ : Наш формат, 2018. 736 с.
7. Keynes J. M. *The General Theory of Employment, Interest and Money & The Economic Consequences of the Peace*. Wordsworth Editions, 2017. 576 p.
8. Фрідман М. Капіталізм і свобода / пер. з англ. Н. Рогачевської. Київ : Наш Формат, 2017.

216 с.

9. Самуельсон П. Економіка : підручник. Львів : Світ, 1993. 495 с.
10. Duglass C. North Institutions, Institutional Change and Economic Performance. New York, Cambridge University Press, 1990. 159 p.
11. Рогач О. І. Вашингтонський консенсус. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. Київ : Знання України, 2004. Т. 1. 760 с.
12. Інвестиційний клімат в Україні / за ред. П. І. Гайдуцького. Київ : Нора-друк, 2002. С. 77-78.
13. Плющ І. С. Місцеве самоврядування та економіка (до проблеми ефективності законодавчих механізмів). *Економіка АПК*. 2002. Вип. 1. С. 3-9.

References

1. Radionova, I.F. (2008), "Economic growth with the participation of public finances", *Finansy Ukrainy*, Iss. 1, pp. 33-46.
2. Kudriashov, V.P. (2008), "State support for economic growth in Ukraine", *Finansy Ukrainy*, Iss. 9, pp. 42-53.
3. Zakharin, S.V. (2004), "Investment support for economic development", *Finansy Ukrainy*, Iss. 10, pp. 72-81.
4. Lukinov, I.I. (1995), "Consequences and prospects of transformation in the economy of Ukraine", *Ekonomika Ukrainy*, Iss. 12, pp. 4-18.
5. "The dictionary is a portal of the Ukrainian language and culture", available at: <https://slovnnyk.ua/index.php?swrd=%D0%BC%D0%B5%D1%85%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC> (access date May 14, 2023).
6. Smith, A. (2018), *Doslidzhennia pro pryrodu i prychny bahatstva narodiv* [Research on the nature and causes of the wealth of nations], Translated by O. Vasylieva et al., Nash format, Kyiv, Ukraine, 736 p.
7. Keynes, J.M. (2017), *The General Theory of Employment, Interest and Money & The Economic Consequences of the Peace*, Wordsworth Editions, USA, 576 p.
8. Friedman, M. (2017), *Kapitalizm i svoboda* [Capitalism and freedom], Translated by N. Rohachevska, Nash format, Kyiv, Ukraine, 216 p.
9. Samuelson, P. (1993), *Ekonomika* [Economics], textbook, Svit, Lviv, Ukraine, 495 с.
10. Douglas C., North (1990), *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge University Press, New York, USA, 159 p.
11. Rohach, O.I. (2004), *Vashynhtonskyi konsensus. Ukrainska dyplomatychna entsyklopediia: u 2-kh t.* [Washington Consensus. Ukrainian diplomatic encyclopedia: In 2 vols.], Znannia Ukrainy, Kyiv, Ukraine, Vol. 1, 760 p.
12. Haidutskyi, P.I. (Ed.) (2002), *Investytsiyni klimat v Ukraini* [Investment climate in Ukraine], Nora-druk, Kyiv, Ukraine, pp. 77-78.
13. Pliushch, I.S. (2002), "Local self-government and economy (to the problem of effectiveness of legislative mechanisms)", *Ekonomika APK*, Iss. 1, pp. 3-9.